

застосовувати такі способи: поміщення їх у сприятливе середовище (позитивне ставлення до співробітників сил безпеки), проведення бесід та психологічних тренінгів, які розвивають стресостійкість та формують основні знання боротьби із небажаним зовнішнім психологічним впливом.

#### **Список бібліографічних посилань**

1. Сокурено В.В.: Психологічне забезпечення службової діяльності поліцейських. Бочаровські читання, Харків, 2018. URL: [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3092/psihologichne\\_zabezpechennya\\_sluzhbovoyi.pdf?sequence=2&isAllowe d=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3092/psihologichne_zabezpechennya_sluzhbovoyi.pdf?sequence=2&isAllowe d=y) (дата звернення: 12.04.2022).

2. Близнюк Н.М.: Морально-психологічна стійкість, як фактор успішного виконання бойового завдання. Київ, 2020. с. 143-144. URL: [https://ndi.mvs.gov.ua/files/pdf/Zbirnyk\\_tez\\_DNDI\\_konferencii\\_30.10.2020.pdf](https://ndi.mvs.gov.ua/files/pdf/Zbirnyk_tez_DNDI_konferencii_30.10.2020.pdf) (дата звернення: 12.04.2022).

3. Приліпко О.Ф.: Соціально-психологічні чинники формування авторитету військовослужбовця військової служби правопорядку ЗСУ. Вісник Національного університету оборони України. № 2 (27), 2012. С. 239-244 (дата звернення: 12.04.2022).

*Одержано 19.05.2022*

#### **Дар'я Русланівна СТЕПАНЮК,**

*аспірантка відділу організації освітньо-наукової підготовки  
Харківського національного університету внутрішніх справ*

#### **Науковий керівник:**

*професор кафедри кримінального процесу  
та організації досудового слідства факультету № 1  
Харківського національного університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент Г. І. Глобенко*

### **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДНК-АНАЛІЗУ**

Розроблення технологій ідентифікації особи за ДНК по праву вважають найбільш вагомим досягненням у галузі криміналістики ХХ-го століття. Зараз вони є найбільш потужними інструментами вирішення ідентифікаційних завдань при розслідуванні кримінальних правопорушень. Крім того, швидко розвиваються новітні техніки ДНК-аналізу, які дозволяють вирішувати широке коло пошукових завдань на стадії досудового розслідування. Серед науковців і

практиків усталеною є точка зору про те, що наукова обґрунтованість і точність результатів ідентифікації за ДНК перевищила усі сподівання. В Україні спеціалістів і експертів у галузі судової біології все частіше залучають до розслідування різних категорій кримінальних правопорушень, насамперед, тих, що пов'язані з насильством відносно особи. У нашій державі створено мережу лабораторій судових молекулярно-генетичних експертиз в державних судово-експертних установах системи МВС України та МОХ України. В останні роки кількість таких експертиз у кримінальних і цивільних справах невинно збільшується. У галузі криміналістичного ДНК-аналізу постійно зростає ефективність експертних технологій, розширюється сфера їх застосування.

Незважаючи на вищевказане, вивчення спеціальної літератури з криміналістики, а також матеріалів слідчої та судової практики свідчить про те, що рівень теоретичного розвитку проблем криміналістичного ДНК-аналізу в Україні та стан практичного застосування відповідних технологій і методів не можна визнати задовільним. Відповідно існує ціла низка проблем, які потребують вирішення.

По-перше, в Україні повністю відсутня нормативно-правова база щодо допустимих меж і методів застосування ДНК-аналізу під час розкриття і розслідування кримінальних правопорушень. В результаті слідчі та прокурори при призначенні судових молекулярно-генетичних експертиз мають застосовувати лише загальні норми КПК України, які не враховують специфіку використання особистої генетичної інформації. На додаток до цього вони недостатньо обізнані з сучасними можливостями цього виду експертизи, що викликає суттєві труднощі як при підготовці відповідних матеріалів, так і при оцінці отриманих результатів. Все це негативно позначається на результативності молекулярно-генетичних експертиз, а отже, і у використанні висновків експерта-генетика в доказуванні.

Крім того, відсутність правової регламентації питань національної бази даних ДНК (криміналістичного обліку геномної інформації) призвело до того, що така база в Україні досі знаходиться в зародковому стані. Її слабе наповнення не дозволяє ефективно вирішувати завдання з розкриття злочинів за залишеними слідами біологічного походження. Тобто зараз методом ДНК-аналізу можливо лише досліджувати так звані «гарячі сліди ДНК», тобто коли у слідства є вірогідний підозрюваний, якого слід перевірити на предмет причетності до події.

По-друге, істотною проблемою є недостатній рівень наукового дослідження проблем криміналістичного ДНК-аналізу в Україні.

Окремі організаційні та методичні аспекти судової молекулярно-генетичної експертизи досліджували вітчизняні науковці Н.М. Дяченко, Г.Ф. Кривда, Р.Г. Кривда, С.М. Лозова, О.В. Матарикіна, В.В. Іонова, С.І. Перлін, А. С. Повх, С. М. Романчук, Ю.М. Сиволап, Р.Л. Степанюк та ін. Внаслідок цього було визначено предметну область, цілі та завдання судових молекулярно-генетичних досліджень, розроблено офіційну методику даного виду судової експертизи. Проте на монографічному рівні проблеми правової регламентації використання криміналістичного ДНК-аналізу в Україні до цього часу взагалі не розглядались. Не були предметом наукових досліджень організаційні засади функціонування вітчизняної бази даних ДНК, тактичні особливості одержання зразків ДНК особи, призначення та оцінка судової молекулярно-генетичної експертизи у кримінальному провадженні.

Враховуючи вищевикладене є підстави стверджувати, що на цей час в Україні існує нагальна потреба у здійсненні ґрунтовного наукового дослідження, спрямованого на розроблення рекомендацій із вдосконалення кримінального процесуального законодавства з проблем використання можливостей криміналістичного ДНК-аналізу для вирішення завдань кримінального провадження на досудових і судових стадіях процесу; підвищення ефективності проведення судових молекулярно-генетичних експертиз; задоволення потреб судової та слідчої практики в дієвих рекомендаціях з підготовки матеріалів для судової молекулярно-генетичної експертизи та належної оцінки висновку експертів-генетиків.

Для вирішення цієї проблеми необхідно здійснити порівняльний аналіз можливостей технологій ДНК-аналізу в діяльності з протидії злочинності; визначити стан наукової розробленості правових проблем, пов'язаних з використанням ДНК-аналізу в кримінальному судочинстві; розробити методичні рекомендації для слідчих і прокурорів щодо підготовки матеріалів до проведення судової молекулярно-генетичної експертизи, тактики відбору біологічних зразків для порівняння, оцінки висновку експерта; окреслити перспективи впровадження новітніх засобів і методів у галузі криміналістичного дослідження ДНК у вітчизняну слідчу та експертну практику.

Нам видається актуальним наступний перелік наукових завдань, розв'язання яких розробити правові та організаційні засади використання технологій ДНК-аналізу на досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень: 1) аналіз генези та сучасного стану технологій криміналістичного ДНК-аналізу у світовій криміналістичній теорії та практиці; 2) визначення сучасного стану наукового

забезпечення криміналістичного ДНК-аналізу в Україні; 3) дослідження процесу становлення й основних етапів розвитку судової молекулярно-генетичної експертизи в Україні; 4) формування наукових рекомендацій з питань дотримання європейських стандартів забезпечення права людини на повагу до особистого і сімейного життя у сфері криміналістичного ДНК-аналізу; 5) з'ясування стану і основних перспектив удосконалення правового регулювання державної реєстрації геномної інформації людини в Україні; 6) визначення головних перспектив удосконалення кримінального процесуального законодавства України щодо використання методів ДНК-аналізу в кримінальному провадженні; 7) удосконалення організаційних і тактичних засад виявлення та фіксації слідів біологічного походження й одержання біологічних зразків на стадії досудового розслідування; 8) аналіз специфіки функціонування та розвитку національної бази даних ДНК та використання її можливостей у розслідуванні кримінальних правопорушень; 9) розроблення дієвих рекомендацій з призначення судових молекулярно-генетичних експертиз у кримінальному провадженні та оцінки їх висновків; 10) встановлення перспектив упровадження новітніх технологій криміналістичного ДНК-аналізу в слідчу та експертну практику в Україні.

*Одержано 29.05.2022*

**Тєона Михайлівна СТРОК,**

*курсант групи Ф1-103*

*Харківського національного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

*викладач кафедри кримінального процесу*

*та організації досудового слідства факультету № 1*

*Харківського національного університету*

*внутрішніх справ* **К. В. Горбунова**

## **ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ МАЛОЛІТНЬОЇ АБО НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ**

Неповнолітні є найбільш незахищеною категорією соціальних суб'єктів, які потребують особливої уваги та турботи з боку суспільства та держави в процесі реалізації ними своїх прав та свобод. У 1996 р. Україною ратифіковано Конвенцію ООН про права дитини, загальним принципом якої є те, що дитина з огляду на її фізичну і розумову незрілість потребує спеціального правового і соціального захисту.